

Maria Hełdak, Beata Raszka

Rola środowiska przyrodniczego w rozwoju funkcji turystycznej obszarów wiejskich

Ekonomiczne Problemy Usług nr 86, 265-275

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MARIA HEŁDAK

BEATA RASZKA

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

ROLA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO W ROZWOJU FUNKCJI TURYSTYCZNEJ OBSZARÓW WIEJSKICH

Wprowadzenie

Wśród wielu czynników kształtujących systemy społeczno-gospodarcze ogromne znaczenie należy przypisać środowisku przyrodniczemu, w tym takim jego komponentom, jak: klimat, ukształtowanie powierzchni, bliskość cieków wodnych. Współczesne zróżnicowanie środowiska przyrodniczego nadal ma wpływ na miejsce i charakter prowadzonej działalności (osadnictwo, rolnictwo, przemysł, transport, turystyka i inne), jej skalę, a często oddziałuje na ekonomiczną efektywność przedsięwzięć. Zmienność środowiska o charakterze cyklicznym wyznacza dobowy i roczny rytm życia i funkcjonowania człowieka¹.

Klimat lokalny odgrywa zasadnicze znaczenie w lokalizacji stacji narciarskich, a co za tym idzie – decyduje o ostatecznym sukcesie podjętego przedsięwzięcia.

Rozwój turystyki prowadzony z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju posiada wiele aspektów ekologicznych, w tym wpływa na zachowanie równowagi przyrodniczej oraz trwałości procesów przyrodniczych związanych

¹ B. Meyer, *Kształtowanie układów przestrzenno – funkcjonalnych przez turystykę*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2008, s. 61.

z rozwojem i z trwałym zakorzenieniem się turystyki². Podporządkowanie rozwoju gminy funkcjom turystyki i wypoczynku może ratować ciekawe przyrodniczo i krajobrazowo tereny przed ekspansją przemysłu i urbanizacji. Zdaniem M. Woźniaka³ agroturystyka może mieć także istotny wpływ na kształtowanie krajobrazu poprzez przywracanie obszarom wiejskim ich pierwotnego charakteru, zgodnego z lokalnymi tradycjami i dziedzictwem kulturowym⁴. Przyroda stanowi motyw decydujący o wyborze miejsca pobytu, zmusza zatem do ochrony środowiska przyrodniczego. Nowe elementy środowiska zaczynają odgrywać rolę dominującą (czyste środowisko), a niektóre (jeszcze do niedawna silnie przyciągające działalność gospodarczą) powoli tracą swoje znaczenie lokalizacyjne (surowce mineralne). Nawet te same kompleksy środowiskowe ze względu na zmieniające się wymagania społeczno-gospodarcze mogą pełnić w różnych okresach różne funkcje⁵.

Niestety nadmierny ruch turystyczny może wywoływać także negatywne skutki dla funkcjonowania środowiska przyrodniczego, w tym m.in. niszczenie drobnej roślinności, a także nieumiejętne zbieranie runa leśnego, zaśmiecanie terenu w obrębie szlaków turystycznych, a także zwiększone zużycie wody, zwiększona ilość odpadów bytowych i nierozkładalnych, zwiększone zużycie energii, zwiększony ruch pojazdów samochodowych pociągający za sobą hałas, zwiększoną emisję zanieczyszczeń i przeznaczanie dodatkowych terenów na infrastrukturę komunikacyjną w obrębie miejscowości turystycznej.

Celem pracy jest analiza i diagnoza stanu środowiska przyrodniczego oraz określenie wpływu funkcjonowania środowiska przyrodniczego na rozwój produktu turystycznego w gminie Bukowina Tatrzańska.

² M. Heldak, J. Szczepański, *Wpływ rozwoju turystyki na transformację krajobrazu wsi Białka Tatrzańska. Infrastruktura i ekologia terenów wiejskich*, Polska Akademia Nauk, Oddział w Krakowie. Komisja „Techniczna Infrastruktury Wsi” 2011, nr 1, Kraków 2011, s. 151–162; K. Kasprzak, B. Raszka, *Polski ład przestrzenny szansą dla agroturystyki*, „Przegląd Komunalny” 1998, dodatek do nr 5.

³ M. Woźniak, *Agroturystyka jako element kształtujący krajobraz obszarów wiejskich*, Materiały ogólnopolskiej konferencji naukowej pn. *Kształtowanie środowiska, uwarunkowania przyrodnicze, techniczne i społeczno-ekonomiczne*, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Olsztyn 2001, s. 251–252.

⁴ *Tamże*.

⁵ *Tamże*.

W pracy zidentyfikowano przyrodnicze walory turystyczne, przyrodnicze bariery rozwoju przestrzennego miejscowości oraz określono rolę środowiska przyrodniczego w tworzeniu produktu turystycznego.

Podjęcie tematu jest uzasadnione wzrostem zainteresowania wypoczynkiem w miejscowości Białka Tatrzańska i związanym z tym wzrostem intensywności zagospodarowania turystycznego analizowanego obszaru. Popyt turystyczny w miejscowości rośnie w ślad za rozwojem oferty turystycznej i odwrotnie – duże zainteresowanie wypoczynkiem w miejscowości wymusza podnoszenie standardu świadczonych usług turystyczno-wypoczynkowych. Dogodna odległość od Krakowa (ok. 100 km) pozwala na korzystanie z oferty turystycznej podczas jednodniowego pobytu, co także przyczynia się do zwiększenia popytu turystycznego.

1. Przyrodnicze zasoby turystyczne

Zasoby naturalne, do których zalicza się warunki klimatyczne, wodne, glebowe, fizjograficzne i biotyczne oraz surowce mineralne, są w turystyce określane mianem przyrodniczych zasobów turystycznych. Te spośród nich, które stają się przedmiotem zainteresowania turystów, stanowią przyrodnicze walory turystyczne⁶.

Miejscowość Białka Tatrzańska położona jest w gminie Bukowina Tatrzańska, na południu woj. małopolskiego, w powiecie tatrzańskim. Część wsi zainwestowana zabudową mieszkaniową i usługowo-mieszkaniową, położona jest w dolinie na lewym brzegu rzeki Białki. Teren analizy znajduje się w zlewni rzeki Białki stanowiącej prawy dopływ Dunajca. Białka przepływa przez teren wsi wzdłuż jej wschodniej granicy administracyjnej.

Wieś charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi. W bliskim sąsiedztwie wsi – na terenie gminy Bukowina Tatrzańska – zlokalizowany jest Tatrzański Park Narodowy (TPN), a w niedalekiej odległości znajdują się także Pieniński Park Narodowy (PPN) oraz Gorczański Park Narodowy (GPN). Granice Tatrzańskiego Parku Narodowego pokrywają się z granicami obszaru Natura 2000 – obszar Tatry PLC 120001. Z wierchów zlo-

⁶ *Tamże.*

kalizowanych po stronie zachodniej wsi Białka Tatrzańska rozciąga się wspaniała panorama na Tatry, Pieniny i Gorce.

Dolina Białki posiada bardzo wysokie walory krajobrazowe. Wśród czynników wpływających na wyjątkową atrakcyjność krajobrazową można wymienić m.in.: wspaniałe kamieńce, bystrzyce i roślinnością nadrzeczną oraz występowanie w sąsiedztwie rozległych przestrzeni leśnych i rolno-zadrzewionych tworzących wspaniałą mozaikę z charakterystycznym dla regionu rozłogiem pól⁷.

Wyniesienia zlokalizowane na terenie wsi z mozaiką pól i nieregularną linią lasu z jednej strony wpływają na malowniczość krajobrazu, z drugiej – posiadają doskonałe warunki dla rozwoju narciarstwa zjazdowego. Zadrzewienia śródpolne występujące na ogół „wyspowo” wzbogacają mozaikę krajobrazu oraz stanowią biotop dla różnorodnej gatunkowo fauny. Południowo-zachodnią część wsi stanowią Wierchy wyniesione na wysokość ponad 900 m n.p.m.: Wierch Koszarków (969 m n.p.m.), Wysoki Wierch (947 m n.p.m.), Wierch Jankulakowski (934 m n.p.m.), Kustwański Wierch oraz Kotelnica (917 m n.p.m.). Tworzą one szeroki i zaokrąglony grzbiet należący do Pogórza Bukowińskiego (fragment Pogórza Spisko-Gubałowskiego). Nachylenia zboczy przekraczają 5%⁸. Wschodnia wystawa zboczy predysponuje obszar do rozwoju sportów zimowych.

Rejon Białki Tatrzańskiej charakteryzuje się chłodnym i wilgotnym klimatem górskim, znacznie jednak łagodniejszym w stosunku do obszaru Tatr. Najwyższe temperatury notuje się w lipcu i sierpniu (średnio ok. 15°C), najniższe występują w styczniu (średnio nieco ponad -5°C, maksymalnie w styczniu -30°C)⁹. Zimy są chłodne z obfitymi opadami śniegu, co sprzyja rozwojowi sportów zimowych. Dodatkowo pokrywa śniegowa zalega tu bardzo długo, miejscami nawet do 120–130 dni na grubości ok. 40–80 cm. Śnieg utrzymuje się od końca grudnia do końca marca, szczególnie na północnych stokach wzgórz oraz w formach erozyjnych rozcięć górskich zboczy.

⁷ M. Heldak, *Rzeka Białka w krajobrazie wsi podhalańskich*, „Architektura krajobrazu” 2010, nr 2 (27), Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Wrocław 2010, s. 39–46.

⁸ *Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Bukowina Tatrzańska dla obszaru obejmującego wieś Białka Tatrzańska*, Uchwała nr XXXVII/295/2006 Rady Gminy Bukowina Tatrzańska z dn. 21 kwietnia 2006 r.

⁹ *Tamże*.

Warunki prowadzenia produkcji rolniczej są o wiele trudniejsze niż w innych rejonach kraju. Rzeźba terenu wpływa znacząco na wzrost kosztów uprawy roślin poprzez zwiększone koszty eksploatacji sprzętu rolniczego oraz utrudnioną organizację prac polowych, w niejedynokrotnym przypadku eliminując możliwość stosowania maszyn. Warunki fizjograficzne i klimatyczne w znacznym stopniu ograniczają rolniczą przydatność gleb. Opłacalność produkcji rolniczej jest o wiele niższa niż w innych regionach kraju. Trudności uprawy i towarzyszące wysokie koszty produkcji rolniczej skłaniają społeczność lokalną do przechodzenia na łąkowo-pastewny sposób użytkowania terenów rolniczych. Podstawowym kierunkiem produkcji rolniczej na terenie wsi był chów bydła i owiec, jednak obecnie odchodzi się od wszelkich form gospodarowania na rzecz świadczenia usług turystycznych.

W rejonie gminy Bukowina Tatrzańska stwierdzono występowanie wód geotermalnych zalegających w wapieniach środkowego eocenu i w dolomitach triasu na głębokości od 3000 m do 5000 m. Prowadzone badania mające na celu udokumentowanie zasobów wód geotermalnych, określenie zasięgu występowania i stopnia geotermicznego przyczyniły się do ich eksploatacji i wykorzystania dla celów rekreacyjnych.

Wydobycie wody termalnej odbywa się zgodnie z warunkami określonymi w projekcie zagospodarowania złoża wód termalnych z utworów podfliszowych niecki podhalańskiej w miejscowości Białka Tatrzańska w granicach obszaru górniczego „Białka”, pokrywającego się jednocześnie z terenem górniczym. Wydobycie kopaliny prowadzone jest metodą otworów wiertniczych.

2. Bariery i ograniczenia przyrodnicze rozwoju turystyki

Najistotniejszą barierę rozwoju przestrzennego miejscowości, w tym rozwoju zagospodarowania turystycznego po stronie wschodniej miejscowości stanowi rzeka Białka. Zasięg zalewu wód powodziowych ustalony w „Studium powodziowym”, nie wskazuje jednak na istnienie zagrożenia powodziowego dla terenów już zabudowanych miejscowości Białka Tatrzańska. Obecnie zasięg wylewu wody Q1% nie wkracza praktycznie na tereny osiedleńcze wsi i jest ściśle związany z obszarami bezpośrednio związanymi z przebiegiem koryta rzeki Białki. Z drugiej strony należy podkreślić, że mieszkańcy czując respekt przed żywiołem górskiej rzeki, nie realizują zabudowy w obniżeniu terenowym

związanym z przebiegiem rzeki. Nieznane są także naciski społeczności lokalnej na etapie formułowania polityki przestrzennej dotyczące wskazywania pod takie inwestowanie terenów zagrożonych podtapianiem bądź wodami powodziowymi.

Nurt rzeki potrafi być nieobliczalny i to ludzie zmuszeni byli dostosować się do niej. Na uwagę zasługują jednak ściśle związane z hodowlą owiec półnaturalne i naturalne zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe, których obecność nadaje temu terenowi niezaprzeczone wartości: przyrodnicze, kulturowe i gospodarcze¹⁰.

Innym ograniczeniem rozwoju zagospodarowania turystycznego miejscowi są osuwiska oraz tereny o budowie wskazującej na możliwość występowania zjawiska osuwania się głębokich mas skalnych i zwietrzeliny zboczowej. Największe tereny osuwisk i rozcięć erozyjnych zlokalizowane są na południowym zboczu Wysokiego Wierchu po północnej stronie Kaniowskiego Potoku oraz na południowym zboczu Kotelnicy w rejonie Księżej Pasiaki w górnym biegu potoku Czerwonka. Główna lokalizacja osuwisk to rejon zachodnich wzniesień. Osuwiska te stanowią barierę dla przebiegu tras zjazdowych. Trasy zjazdowe oraz trasy przebiegu kolei linowych i wyciągów narciarskich funkcjonujące w ramach stacji narciarskich muszą uwzględniać zagrożenia wynikające z osuwania się mas ziemnych

Pewnym ograniczeniem w formułowaniu polityki rozwoju przestrzennego miejscowości jest ustanowienie na terenie wsi form ochrony przyrody określonych w *Ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody* (DzU nr 92, poz. 880, ze zmianami). Rzeka Białka przepływająca przez miejscowość objęta jest ochroną w ramach obszaru Natura 2000 – „Dolina Białka” PLH120024, Specjalny Obszar Ochrony (SOO), typ ostoi B. Na terenie obszaru Natura 2000 „Dolina Białka” występują siedliska chronione, w tym m.in.: 91E0 – łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*), olsy źródłiskowe zajmujące powierzchnię ok. 20,20%. Wzdłuż rzeki występuje siedlisko nr 3220 – pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków zajmująca ok. 13,00% powierzchni.

Obszar całej wsi objęty jest ochroną w ramach Południowomałopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu utworzonego Rozporządzeniem nr 92/06 Wojewody Małopolskiego z dn. 24 listopada 2006 roku. Obszar ten – obejmu-

¹⁰ Tamże.

jąc atrakcyjne krajobrazowo tereny o różnych typach ekosystemów – powstał w celu zapewnienia równowagi ekologicznej w środowisku przyrodniczym, trwałości ekosystemów oraz zwiększenia różnorodności biologicznej.

Rzeka Białka wraz z jej obudową biologiczną jest bogatym siedliskiem zwierząt. W jej rejonie spotkać można gatunki charakterystyczne dla potoków górskich o małym stopniu przekształcenia – o wysokiej klasie czystości wód oraz o nieprzekształconej linii brzegowej. Występuje tu wiele gatunków ryb, m.in.: pstrągi i lipienie oraz bogactwo bezkręgowców i mikroorganizmów dennych, w tym kilka gatunków rzadkich. Rzadkim drapieżnikiem związanym tylko z czystymi wodami jest penetrująca ten odcinek rzeki wydra podlegająca ochronie. Obszar rzeki stanowi ostoję dla gatunków rodzimych, w tym zwłaszcza rzadkich i zagrożonych wyginięciem¹¹.

Planowane zainwestowanie wsi musi respektować fakt występowania na jej terenie form ochrony przyrody. W toku tworzenia polityki przestrzennej oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także w toku prowadzenia postępowania o wydanie decyzji administracyjnych, w tym decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzji o warunkach zabudowy, władze gminy muszą uzyskać stosowne uzgodnienia organów właściwych do spraw ochrony środowiska.

3. Rola środowiska przyrodniczego w tworzeniu produktu turystycznego

Produkt turystyczny tworzą: podstawowe dobra turystyczne (walory przyrodniczo-krajobrazowe) i dobra komplementarne (infrastruktura turystyczna) oraz dobra materialne i usługi świadczone przez wytwórców i udogodnienia¹².

Walory przyrodnicze i krajobrazowe obszaru wsi sprzyjają rozwojowi rekreacji, a także turystyki aktywnej, przyrodniczej i weekendowej oraz turystyki wiejskiej.

Warunki terenowe, klimat, topografia terenu sprzyjają rozwojowi zagospodarowania turystycznego związanego z rekreacją. Na zboczach zachodnich

¹¹ *Tamże*.

¹² K. Rogoziński, *Marketing na rynku turystycznym*, „Handel Wewnętrzny” 1977, nr 4; J. Krupa, T. Soliński, *Rola samorządu lokalnego w tworzeniu produktu turystycznego*, III Konferencja naukowo-techniczna „Błękitny San”, Dubiecko 21–22 kwietnia 2006 roku, s. 309–333.

wierchów funkcjonuje kilka stacji narciarskich z bogatą ofertą kolei linowych i wyciągów narciarskich. Obecnie w miejscowości działa ok. 30 wyciągów narciarskich i kolei linowych. Przy stacjach narciarskich świadczone są usługi z zakresu gastronomii (bary, kawiarnie, restauracje), handlu (sklepy z odzieżą sportową) oraz wypożyczalnie sprzętu narciarskiego.

Poczynione obserwacje pozwalają stwierdzić, że oferowane usługi charakteryzują się coraz wyższym standardem. Wyciągi zorganizowane są na ogół kompleksowo, a turyści mają do dyspozycji nie tylko stok do zjeżdżania, z tarasami o różnym stopniu trudności, ale parking i zaplecze gastronomiczne¹³. Ponadto wierchy białczyńskie są wspaniałym miejscem uprawiania narciarstwa biegowego.

Poza terenami przeznaczonymi do uprawiania sportów zimowych rejon Białki Tatrzańskiej posiada wspaniałe warunki dla rozwoju turystyki aktywnej w środowisku naturalnym (wędrówki rowerowe, wędrówki piesze). Sprzyjają temu przede wszystkim walory krajobrazowe i klimatyczne w postaci górskich widoków, kompleksów leśnych, malowniczej doliny rzeki Białki czy regionalny charakter wsi z urwiskiem Litwinowej Grapy w tle. Przez szczyty wierchów położonych na zachodzie miejscowości wiedzie Wierchowa Droga – stanowiąca jeden z piękniejszych szlaków turystycznych. W okresie letnim funkcjonuje także kolej linowa w ramach stacji narciarskiej Kotelnica.

Rozwój turystyki przyrodniczej i weekendowej związany jest m.in. z wypoczynkiem nad wodą, wycieczkami krajoznawczymi, edukacją ekologiczną, pobytem w gospodarstwie agroturystycznym czy pobytem w gospodarstwie ekologicznym. Walory przyrodnicze wsi stwarzają możliwość rozwoju wszystkich wskazanych form turystyki.

Rzeka Białka stanowi obecnie ważny element w rozwoju turystyki w miejscowości, szczególnie w okresie letnim. Ze względu na zachowany wysoki stopień naturalności rzeka cieszy się szczególną popularnością. Woda w niej jest jednak bardzo chłodna. Niestety skutki rozwoju turystyki w rejonie rzeki stwarzają zagrożenie dla środowiska przyrodniczego, w tym wpływają na wzrost jej zanieczyszczenia oraz stwarzają zagrożenie dla chronionych siedlisk przyrodniczych.

W okresie zimowym woda z Białki wykorzystywana jest do naśnieżania stoków narciarskich, co zwiększa atrakcyjność tras zjazdowych, utrzymuje

¹³ *Tamże.*

i wydłuża sezon narciarski. Pobór wody dla celów zasilania armatek śnieżnych ustawianych na stoku odbywa się dla celów naśnieżania prawie wszystkich tras zjazdowych w Białce Tatrzańskiej.

Występujące na obszarze Podhala, a także wsi Białka Tatrzańska zasoby wód geotermalnych wykorzystano dla poszerzenia oferty turystycznej dostępnej nie tylko w okresie zimowym, ale także przez cały rok. W ostatnim roku do użytku oddano Aquapark w Białce Tatrzańskiej (Terma Bania). Na potrzeby zespołu termalnego oraz świadczenia kompleksowych usług turystycznych i rekreacyjno-rehabilitacyjnych prowadzi się eksploatację złoża wody geotermalnej. Jak podają właściciele obiektu, stanowi on naturalne uzupełnienie zimowej oferty Ośrodka Narciarskiego Kotelnica Białczańska i Bania, realizując jednocześnie samodzielną ofertę turystyczno-rekreacyjno-leczniczą w pozostałych porach roku.

Lokalny klimat oraz dostępne materiały budowlane przyczyniły się do ukształtowania regionalnego stylu architektonicznego. Budownictwo było niegdyś ściśle związane i dostosowane do warunków naturalnych oraz oparte na materiałach miejscowych (drzewno, kamień).

Tradycyjne budownictwo podhalańskie – mieszkalne i gospodarcze, szalały, zakłady przemysłu wiejskiego, kościoły – było niemal całkowicie drewniane, najczęściej ze świerkowych płazów o szerokości dochodzącej niekiedy do 60–70 cm, łączonych w narożnikach (węglach) na zamek. Szpary pomiędzy płazami utykano mchem lub gliną. Przed I wojną światową wprowadzono wełniankę – cienko splecione wióry, które spletano w ciasne warkocze i ubijano w szparach, możliwie najciaśniej¹⁴.

Obecnie – głównie poprzez ukształtowane dachów, zastosowany detal architektoniczny i okładziny budynków – nadal hołduje się lokalnym tradycjom architektonicznym. Bogata oferta noclegowa dodatkowo zyskuje na atrakcyjności za sprawą lokalizacji w stylizowanych budynkach. Dla realizacji kompleksu basenów termalnych dość eksperymentalnie zastosowano naturalne pokrycie roślinnością oraz elementy architektury lokalnej wpisujące obiekt w otaczający krajobraz.

Szacuje się, że w Białce Tatrzańskiej funkcjonuje łącznie ponad 30 pensjonatów i hoteli. Kwatery prywatne wynajmowane są właściwie w każdym domu. Liczba miejsc noclegowych może wynosić nawet 4000.

¹⁴ A. Kroh, *Tatry i Podhale*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2002, s. 5, 280.

Uwagi końcowe

Identyfikacja przyrodniczych walorów turystycznych miejscowości Białka Tatrzańska wskazała na duże bogactwo zasobów naturalnych. Warunki klimatyczne, wodne, glebowe, fizjograficzne i biotyczne oraz surowce mineralne, są wykorzystywane dla wytwarzania zagospodarowania turystycznego miejscowości.

Obfite opady śniegu oraz zaleganie pokrywy śnieżnej, przy odpowiedniej wystawie stoków pozwalają na rozwój narciarstwa zjazdowego, a zasoby wody w rzece Białce wykorzystywane do zaśnieżania stoków pozwalają dodatkowo na maksymalne wydłużanie sezonu narciarskiego. Poza sezonem zimowym stoki mogą być wykorzystywane dla rozwoju wędrówek pieszych i rowerowych. O powodzeniu przedsięwzięcia decydują tutaj także walory krajobrazowe, w tym wspaniała panorama Tatr, Pienin i Gorców, którą można podziwiać z górnych stacji kolei i wyciągów narciarskich wszystkich zachodnich wierzchołów.

Warunki glebowe ograniczające intensyfikację rolnictwa na obszarze wsi skłoniły rolników do rezygnacji z upraw rolniczych i szukania nowych źródeł zarobkowania właśnie w świadczeniu usług turystycznych. Społeczność lokalna doskonale wykorzystuje przyrodnicze walory turystyczne dla poszerzania oferty turystycznej. Surowce mineralne występujące na obszarze wsi (wody geotermalne) wykorzystano dla realizacji basenów termalnych.

Rozwój zagospodarowania turystycznego miejscowości napotyka na bariery w postaci zagrożenia powodziowego związanego z rzeką Białką oraz zagrożenia osuwania się mas ziemnych w rejonie wierzchołów zlokalizowanych w pasie zachodnim miejscowości. Pewne ograniczenie rozwoju zagospodarowania turystycznego wynika z konieczności ochrony siedlisk przyrodniczych oraz terenów o różnych typach ekosystemów. Działania te są niezbędne dla zapewnienia równowagi ekologicznej w środowisku przyrodniczym, trwałości ekosystemów oraz zwiększenia różnorodności biologicznej.

Jak podano na wstępie pracy za Meyer¹⁵, współczesne zróżnicowanie środowiska przyrodniczego nadal ma wpływ na miejsce i charakter prowadzonej działalności (osadnictwo, rolnictwo, przemysł, transport, turystyka i inne). Skala rozwoju zagospodarowania turystycznego we wsi Białka Tatrzańska jest po-

¹⁵ *Tamże.*

dyktowana zasobami środowiska, a nieprzeciętne walory przyrodniczo-krajobrazowe oddziałują na ekonomiczną efektywność podejmowanych przedsięwzięć.

Wieś przeżywa prawdziwy rozkwit gospodarczy podyktowany wzmożonym popytem turystycznym – szczególnie w sezonie zimowym, a sukces gospodarczy społeczności lokalnej w dużej mierze można przypisać uwarunkowaniom przyrodniczym.

THE ROLE OF THE NATURAL ENVIRONMENT IN DEVELOPING TOURISM IN RURAL AREAS

Summary

The study discussed in the paper focused on the significance of nature for developing tourism in the town of Bialka Tatrzańska. The author identified natural tourist attractions and natural barriers to the spatial development of the town and defined the role that nature plays in designing and developing tourist products. Growth of rural tourism goes hand in hand with mounting anthropogenic impact on rural areas having valuable natural and landscape assets. Over the years, the area saw substantial growth in tourist infrastructure. Without a doubt, local natural attractions are a key driver of tourism development contributing to the development of rural tourist infrastructure.

Translated by Aleksandra Podborowska